

AGATA JARECKA
Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi
Wydział Instrumentalny
Katedra Instrumentów Smyczkowych

„Executio anima compositionis”¹ – parę słów o wiolonczeliście Stanisławie Firleju

STRESZCZENIE:

Stanisław Firlej to wybitny polski wiolonczelista i pedagog związany od wielu lat z Akademią Muzyczną im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi. Za swoje dokonania artystyczne w październiku 2015 r. został uhonorowany zaszczytnym tytułem doktora honoris causa łódzkiej uczelni muzycznej.

Dokonania Profesora można rozpatrywać na wielu płaszczyznach. Jako wybitny wykonawca występował na największych scenach w Polsce i za granicą. Jego interpretacje utworów wiolonczelowych na długo zostaną w pamięci słuchaczy, a wykonania dzieł Fryderyka Chopina z pewnością przejdą do historii. Stworzone przez niego kreacje artystyczne ubogaciły kulturę muzyczną naszego kraju, tworząc jej nową jakość w obszarze sztuki wykonawczej.

Stanisław Firlej to także znakomity pedagog, wychowawca wielu pokoleń artystów, którzy dziś stanowią elitę muzyczną naszego kraju. Wychowanie tak znakomitych wiolonczelistów było możliwe tylko dzięki stworzeniu swoiście indywidualnej metody nauczania gry na instrumencie. Zdaniem Profesora, kształcenie wiolonczelisty (niezależnie od wieku, poziomu umiejętności i zaawansowania w grze) nie może odbywać się w oderwaniu od zawartych w wykonywanych kompozycjach treści muzycznych i emocjonalnych.

SŁOWA KLUCZOWE: Stanisław Firlej, wiolonczela, instrumentalista, nauka gry na instrumencie, wykonawstwo, pedagogika instrumentalna

¹ „Wykonanie jest duszą kompozycji”.

WPROWADZENIE

Jubileusze, rocznice, czy też inne wyjątkowo ważne wydarzenia są okazją do refleksji i podsumowań. Pretekstem do napisania tego tekstu stały się dwa ważne momenty w historii Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi: jubileusz 70-tej rocznicy urodzin wybitnego polskiego wiolonczelisty, profesora Stanisława Firleja w październiku 2014 roku oraz uroczystość nadania mu tytułu doktora honoris causa łódzkiej uczelni, która miała miejsce w dniu 8 października 2015 roku podczas inauguracji roku akademickiego 2015/2016.

Dzięki licznym koncertom i nagraniom jego dokonania artystyczne są podziwiane w środowisku muzycznym naszego kraju i powszechnie znane szerokiemu gronu melomanów. Jako pedagog znany jest jednak tylko nielicznej grupie uczniów i studentów, którzy mieli niebywałe szczęście, aby doskonalić swoje umiejętności podczas prowadzonych przez niego zajęć. Do dnia dzisiejszego niestety nie powstała żadna naukowa publikacja dotycząca działalności tego wyjątkowego muzyka.

Ze względu na brak materiałów źródłowych, tekst ten oparty został na moich osobistych doświadczeniach ponad 30-letniej współpracy z Profesorem oraz informacjach pochodzących od niego samego. Posłużyłam się tekstem laudacji, którą napisałam jako promotor w postępowaniu o nadanie mu tytułu doktora honoris causa. Materiałem pomocniczym było też wprowadzenie mojego autorstwa oraz teksty Stanisława Dybowskiego i Dominika Połońskiego, zamieszczone w albumowym wydaniu płyty CD pt. *Stanisław Firlej w 70. rocznicę urodzin* (Akademia Muzyczna w Łodzi, 2015), której byłam redaktorem wydawniczym. Wykorzystałam również recenzje w postępowaniu o nadanie mu tytułu doktora honoris causa, napisane przez prof. dr hab. Stanisława Pokorskiego z Akademii Muzycznej im. I. Paderewskiego w Poznaniu i prof. dr hab. Tomasza Strahla z Uniwersytetu Muzycznego F. Chopina w Warszawie. Cytowane przeze mnie słowa Profesora, zaczerpnięte zostały z jego publicznego wykładu pt. „Dzieło i wykonanie”, wygłoszonego w dniu 8 października 2015 r., w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej w Łodzi.

BIOGRAFIA PROF. STANISŁAWA FIRLEJA

Gdy czytamy biografię Profesora, znajdujemy w niej różnorodność podejmowanych przez niego działań. To człowiek wyjątkowy, którego wielka pasja i umiłowanie muzyki znalazły swoje odzwierciedlenie, zarówno w działalności koncertowej, jak i pedagogicznej [Jarecka 2015].

Urodzony w 1944 roku w Zagórowie, od najmłodszych lat uczył się gry na fortepianie, potem także na wiolonczeli, w klasie prof. Tadeusza Tułasiewicza w poznańskiej szkole muzycznej. Studia odbywał w Konserwatorium im. P. Czajkowskiego w Moskwie pod kierunkiem m.in. prof. Galiny Kozołupowej i prof. Natalii Gutman. Następnie ukończył Letnią Akademię Muzyczną „Accademia Chigiana” w Sienie w klasie André Navarry.

Międzynarodowa kariera Stanisława Firleja rozpoczęła się od zdobycia I nagrody za najlepsze wykonanie Koncertu wiolonczelowego B-dur L. Boccheriniego. Utwór ten

został wykonany z orkiestrą konserwatorium w Sankt Petersburgu. Po tym wydarzeniu nastąpiło wiele spektakularnych sukcesów artystycznych, w tym zdobycie V nagrody na Międzynarodowym Konkursie „Gaudeamus” w Rotterdamie w kategorii duet (wraz z pianistką Anną Wesołowską). Stanisław Firlej koncertował jako solista, kameralista, a także koncertmistrz Orkiestry Kameralnej Filharmonii Narodowej pod dyr. Karola Teutscha w Polsce i za granicą, m.in. w Stanach Zjednoczonych, Japonii, Australii, Nowej Zelandii i w wielu krajach Europy. Uczestniczył w licznych festiwalach krajowych i zagranicznych (m.in. Festiwalu im. George Sand w Nohant we Francji). Był także założycielem i dyrektorem artystycznym orkiestry kameralnej Polish Camerata. Łącznie, jak czytamy w recenzji prof. dr hab. Tomasza Strahla, w latach 1978-88 dał ok. 300 koncertów, a do roku 2009 następnym kilkaset występów solowych i kameralnych [Strahl 2015].

Podczas swojej kariery zawodowej Profesor spotkał wiele wybitnych osobowości ze świata muzyki, m.in. jako student miał zajęcia z Dymitrem Szostakowiczem, a do dziś łączy go przyjacielskie relacje ze światowej sławy wiolonczelistami: Michaelem Flaksmanem, Natalią Szachowską, Ivanem Monighettim, czy Miszą Majskim, z którym podczas studiów w ZSRR grywał na fortepianie sonaty wiolonczelowe. W związku z tym, często lubi dzielić się ze swymi studentami opowieściami i anegdotami, które są skarbnicą wiedzy dla całego środowiska muzycznego, a zwłaszcza młodego pokolenia.

Na bogatą działalność artystyczną Stanisława Firleja składają się również liczne nagrania archiwalne oraz płyty, które powstały przy współudziale wybitnych artystów, m.in. Anny Wesołowskiej-Firlej, Paula Badury-Skody, Janusza Olejniczaka, Wadima Brodskiego, Bartosza Bryły, Bogumiła Nowickiego. Najnowsza płyta CD pt. „Stanisław Firlej w 70. rocznicę urodzin” ukazała się w marcu 2015 roku jako wydawnictwo Katedry Instrumentów Smyczkowych AM w Łodzi, z okazji jubileuszu 70-lecia urodzin Profesora i jest zbiorem unikatowych, nigdzie do tej pory niepublikowanych nagrań archiwalnych, dokonanych z pianistką Anną Wesołowską-Firlej w latach 1978-88 w Polskim Radio w Warszawie.

W życiu Stanisława Firleja niebagatelną rolę odegrała działalność pedagogiczna. Na stanowisku profesora zwyczajnego pracował w renomowanych uczelniach polskich: akademiach muzycznych w Poznaniu, Wrocławiu i Łodzi, a także za granicą (Keimyung University w Daegu w Korei Południowej). Był nauczycielem w szkołach muzycznych I i II st. w wielu miastach w Polsce. Ponadto do dziś uczestniczy jako wykładowca w licznych kursach mistrzowskich w Polsce (m.in. w ramach Międzynarodowych Kursów Muzycznych w Łańcucie, Letniej Akademii Muzycznej w Żaganii) i za granicą. Wielokrotnie był zapraszany do jury renomowanych konkursów o randze międzynarodowej i ogólnopolskiej (m.in. Międzynarodowego Konkursu Wiolonczelowego im. Witolda Lutosławskiego w Warszawie, Międzynarodowego Konkursu Wiolonczelowego im. Kazimierza Wilkomirskiego w Poznaniu, Międzynarodowego Konkursu Wiolonczelowego Gartow Stiftung String Competition w Sankt Petersburgu, czy Ogólnopolskiego Konkursu im. Dezyderiusza Danczowskiego w Poznaniu). Wiele razy uczestniczył również jako promotor i recenzent w przewodach doktorskich i habilitacyjnych. Był recenzentem w postępowaniu o nadanie tytułu doktora honoris causa Mścisławowi Rostropowiczowi i Zenonowi

Płoszajowi. Jest od wielu lat członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego [Jarecka 2015].

Za swoje wybitne osiągnięcia Profesor został uhonorowany licznymi odznaczeniami i nagrodami, m.in. Złotym Krzyżem Zasługi, Srebrnym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”. Nietuzinkowy talent i intuicja muzyczna pozwoliła Profesorowi na stworzenie niezapomnianych kreacji artystycznych, które na długo pozostaną w pamięci słuchaczy.

STANISŁAW FIRLEJ JAKO WYBITNY WIOLONCZELISTA

Studia muzyczne odbył w ZSRR, tak więc jest wychowankiem wiolonczelowej szkoły radzieckiej. Potem doskonalił swoje umiejętności u wybitnego wiolonczelisty francuskiego André Navarry, przez co zetknął się również z trendami wykonawczymi Europy Zachodniej. Tak podsumowuje „rodowód muzyczny” Profesora Stanisław Dybowski, reżyser liczących jego nagrań: „(...) Stanisław Firlej jest też, poprzez André Navarrę, spadkobiercą wielkiej szkoły Pablo Casals, łącząc w ten sposób dwa najpiękniejsze bieguny wiolonczelowej tradycji w kulturze europejskiej. Być może właśnie to spowodowało muzyczny uniwersalizm sztuki wykonawczej Firleja i estetyczny kosmopolityzm” [Dybowski 2015, s. 14].

Ogromny dorobek Stanisława Firleja w zakresie wykonawstwa, zwłaszcza solowego i kameralnego, ma już wymiar historyczny. Na szczególną uwagę zasługują jednak jego wykonania utworów wiolonczelowych Fryderyka Chopina, przede wszystkim *Sonaty wiolonczelowej g-moll* op. 65, stanowiące niedościgniony wzór interpretacyjny, a co za tym idzie, ważne osiągnięcie dla polskiej kultury muzycznej [Jarecka 2015]. Profesor Stanisław Pokorski w swojej recenzji tak pisał o jego grze:

(...) Stanisława Firleja znam jako koncertującego artystę od lat 70-tych XX wieku. Słuchając Jego sztuki wykonawczej zawsze miałem wielką satysfakcję z prezentowanych kreacji, bez względu na to czy grał Bacha, Boccheriniego, Chopina, Schumanna, Czajkowskiego czy Dworzaka. Główne walory Jego sztuki to piękno faktury barwowej, ekspresyjność zależna od stylu i charakteru dzieła oraz czytelność budowy formalnej [Pokorski 2015].

Jako wychowanka Profesora, pamiętam wiele koncertów z jego udziałem, które wywarły na mnie niezapomniane wrażenie i pozostały w mojej pamięci do dziś.

Z rozrzewnieniem wspominam recital, który w latach 80-tych XX wieku odbył się w sali balowej Zamku Łańcuckiego podczas Mistrzowskich Kursów Interpretacji Muzycznej im. Z. Brzeskiego. W programie koncertu, oczywiście nie zabrakło wspomianej już *Sonaty wiolonczelowej g-moll* F. Chopina. Nigdy nie zapomnę wyjątkowej atmosfery tamtego wieczoru, gdy Stanisław Firlej w towarzystwie swojej żony, pianistki Anny Wesołowskiej-Firlej, oczarował swą grą całą publiczność. Emocjonalność, uniesienie i swoboda wykonawców, niezwykła interpretacja, wręcz „poraziła” wszystkich słuchaczy, którzy siedzieli jak zahipnotyzowani. Wielka sztuka, pełna wyrazu, spowodowała, że zarówno wykonawcy, jak i cała publiczność „zatopiła się” w muzyce Chopina. Gdy

ucichły dźwięki, zaległa idealna cisza, przerwana po krótkiej chwili niekończącymi się owacjami [Jarecka 2015].

Stanisław Firlej zajmuje się problematyką wykonawstwa instrumentalnego nie tylko od strony praktycznej jako koncertujący wiolonczelista. Ważny dla niego jest także aspekt teoretyczny tego zagadnienia. Zdaniem Profesora, wizja stworzonego przez kompozytora dzieła rodzi się w wyobraźni wykonawcy, o czym świadczą następujące słowa:

Proces dojrzewania dzieła muzycznego w wyobraźni wykonawcy, jak każdy proces poznawczy jest w swojej istocie nieskończony. Wykonawca musi zrozumieć formę utworu, usłyszeć słuchem wewnętrznym brzmienie poszczególnych fraz i tematów, określić swój stosunek do stylu dzieła i wpaść na trop jego cech indywidualnych. Trudnym zadaniem jest dopasowanie swoich emocji do tych, które występują w dziele [Firlej 2015].

Celem muzyka instrumentalisty jest więc nie tylko osiągnięcie mistrzostwa w grze na instrumencie, ale przede wszystkim „ożywienie” dzieła zapisanego przez kompozytora i zaprezentowanie go słuchaczowi. Rozważania na ten temat Stanisław Firlej zawarł w kolejnym fragmencie swojego wykładu:

Myszę, że trudność polega na właściwym odczytaniu obiektywnych wartości zawartych w utworze i subiektywnym ich przedstawieniu (...). Piękno muzyki, sztuki która najgłębiej wyraża duszę ludzką łączy we wspólnym dążeniu do ideału kompozytora, wykonawcę i słuchacza [Firlej 2015].

Najważniejsze, zdaniem Stanisława Firleja, jest zachowanie dobrych proporcji między zapisem nutowym utworu muzycznego a jego interpretacją. Swoje refleksje na ten temat zawarł w słowach:

Myszę, że świadomemu wykonawcy intuicja podpowie, by zatrzymać się w swoich pomysłach interpretacyjnych tam, gdzie może nastąpić wypaczenie sensu utworu. Istotą dobrego wykonawstwa jest więc równowaga między obiektywną rzeczywistością dzieła muzycznego i jego subiektywnym odczytaniem [Firlej 2015].

Sztuka wykonawcza Profesora nacechowana była zawsze wyjątkową ekspresją, a przede wszystkim uwrażliwieniem na piękno brzmienia wiolonczeli, zrozumieniem treści muzycznej wykonywanych utworów, przemawiała zawsze do publiczności. Jest dowodem jego bogatego wnętrza, wyjątkowej intuicji, osobowości i talentu, a także pokory i szacunku dla stworzonego przez kompozytora dzieła.

O PROFESORZE JAKO PEDAGOGU, W KONTEKŚCIE KSZTAŁCENIA MUZYCZNEGO INSTRUMENTALISTY

„Profesor Stanisław Firlej w pedagogice, którą stworzył przekracza granice poszczególnych szkół i metod rozwoju młodych wiolonczelistów” – pisał o Profesorze jego wychowanek i jeden z najwybitniejszych wiolonczelistów polskich młodego pokolenia Dominik

Połośński [Połośński 2015, s. 22]. Pracę pedagogiczną Stanisława Firleja podziwiam od wielu lat. Jako studentka, potem asystentka, a obecnie współpracowniczka, obserwuję metody pracy z uczniami i ciągle uczę się, korzystając z jego wiedzy teoretycznej i praktycznej. Przy okazji opracowania tego tekstu nie może więc zabraknąć informacji dotyczących głównych aspektów jego pedagogiki. Punktem wyjścia do tych rozważań niech będzie następująca wypowiedź samego Profesora podczas wywiadu z Dominikiem Połośńskim:

W ukształtowaniu wybitnego artysty-wiolonczelisty ważne są trzy podstawowe obszary rozwoju:

- 1) umiejętność posługiwania się instrumentem – nieograniczony niczym warsztat wykonawczy udoskonalany każdego dnia poprzez odpowiednie ćwiczenia, gamy i właściwie dobierane etiudy i kaprysy;
- 2) estetyka, wiedza o stylach, epokach i kontekstach historycznych, wiedza niezbędna do właściwego odczytania i stworzenia formy dzieła – jego dramaturgii i wyreżyserowania tragedii i dialogu ukrytych w każdym dziele muzycznym;
- 3) osobowość twórcy – jego temperament, wyobraźnia i intuicja muzyczna [Połośński 2015, s. 46].

Do realizacji własnych wizji artystycznych, każdemu wykonawcy potrzebna jest odpowiednia wiedza dotycząca podstawowych zasad funkcjonowania instrumentu i czynności, jakie muszą wykonać jego ręce, aby wydobyć dźwięk na instrumencie. Nieodzowna jest także znajomość teorii i historii muzyki. Wieloletni proces kształcenia wiolonczelisty polega więc na łączeniu praktyki z teorią.

Jako znakomity pedagog Profesor na lekcjach zawsze imponuje swoją wiedzą teoretyczną i metodyczną, ściśle związaną z praktyką instrumentalną. Jak mawia do swoich studentów: gra na wiolonczeli jest bardzo prosta. Prawa ręka gra „w prawo i lewo”, a lewa wykonuje ruchy „górze-dół”. Oczywiście jest to spore uproszczenie, które jednak dotyka istoty techniki gry na wiolonczeli, czyli eliminowania wszelkich zbytecznych ruchów wyrównawczych obu rąk, wielokrotnie przeszkadzających grającemu. Najważniejsze jest odnalezienie pełnej swobody całego aparatu gry, a przede wszystkim umiejętność wykonania konkretnej czynności, ukierunkowanej na uzyskanie satysfakcjonującego efektu brzmieniowego. Nie może się to odbywać bez pełnej kontroli grającego. Uzyskany w danym momencie dźwięk jest wynikiem współdziałania dwóch elementów: wyobrażenia dźwięku i celowej pracy obu rąk.

Jednym z podstawowych problemów każdego wiolonczelisty jest odszukanie dźwięku o określonej wysokości. Uzyskanie dokładnej intonacji związane jest ściśle z pracą lewej ręki, której odpowiednie ustawienie, przy jednoczesnej kontroli i krytycznej ocenie grającego, decyduje o pokonywaniu wszystkich problemów z tym związanych. Pomaga w tym na pewno dobra znajomość gryfu instrumentu. Wielokrotnie byłam świadkiem lekcji, podczas których Profesor wyjaśniał pojęcie „topografii gryfu”, oznaczające miejsca pewne intonacyjnie na wiolonczeli, których poznanie ułatwiało później uczniowi odnajdywanie dźwięków o prawidłowej wysokości.

Ważnym aspektem techniki wiolonczelowej, poruszonym często przez Profesora, jest również kształtowanie odpowiedniego brzmienia utworu, ściśle związanego z przekazem jego treści muzycznej. Najpierw jednak rodzaj dźwięku, podobnie jak jego wysokość, musi narodzić się w wyobraźni grającego. Potem dopiero następuje finalizacja tego złożonego procesu psychofizycznego, a więc wydobywanie dźwięku na instrumencie. Podczas nauki konieczna jest więc praca nad wykształceniem słuchu wewnętrznego u grającego. Skomplikowany proces współdziałania dwóch rąk, poprzez które wykonawca uzyskuje zamierzone brzmienie instrumentu, adekwatne do jego wyobrażeń, odbywa się na zasadzie eksperymentowania i dokonuje się poprzez wielokrotne próby w ramach codziennego ćwiczenia. Każdy wiolonczelista rozpoczyna swoje poszukiwania od znalezienia właściwego miejsca smyczka i sposobu jego prowadzenia na poszczególnych strunach oraz dokonuje wyboru odpowiedniej aplikatury i wibracji. W trakcie tych czynności, wykonawca musi ocenić jakość wydobywanego dźwięku i w razie potrzeby dokonać jego natychmiastowej korekty. Właściwy dobór środków techniki instrumentalnej pozwala na wyrażenie emocji zawartych w utworze. Ten proces związany jest nierozzerwalnie z poziomem wrażliwości i muzykalności wykonawcy. Należy przy tym pamiętać, że prawidłowa praca rąk wiolonczelisty powinna służyć do realizacji jego wyobrażeń muzycznych, a nie stać się celem samym w sobie. Wszystkie elementy techniki wiolonczelowej służą interpretacji utworu muzycznego, a wyrażenie jego treści emocjonalnych powinno stać się celem nadrzędnym pracy muzyka. Rozważania na ten temat Profesor zawarł w następujących słowach swojego wykładu:

Nie technika, którą poszukiwać się będzie muzyki (zawsze ograniczonej tą techniką, choćby najdoskonalszą), lecz muzyka, głębokie zrozumienie kontekstu dzieła i nieograniczone niczym poszukiwania brzmieniowe i emocjonalne, powinny być punktem wyjścia w procesie dojrzewania artysty, dojrzewania dzieła muzycznego, lecz również w procesie rozwoju technicznego, który, by dorównać muzyce idealnej naszej wyobraźni, musi być niezwykle dynamiczny [Firlej 2015].

Samo doskonalenie warsztatu instrumentalnego również nie może odbywać się w oderwaniu od muzyki. Profesor zawsze podkreślał, że codziennie siadając do instrumentu, wiolonczelista powinien ćwiczyć z taką samą aktywnością emocjonalną, jak gdyby wykonywał dany utwór na scenie przed publicznością. Taki właśnie sposób ćwiczenia, z pełnym zaangażowaniem, umożliwia później grającemu, już podczas występu na scenie, nie tylko w sposób sugestywny przekazywać treści muzyczne dzieła, ale i „wciągnąć” słuchacza w aktywny odbiór muzyki.

W procesie kształcenia instrumentalisty, na każdym etapie – od szkoły muzycznej I stopnia do ukończenia studiów muzycznych, nauczanie gry na instrumencie odbywa się na zajęciach indywidualnych i oparte jest na modelu „mistrz-uczeń”. W opinii Stanisława Firleja, zwłaszcza na początkowym etapie nauczania, młody wiolonczelista uczy się poprzez naśladowanie swojego mistrza. Potem dopiero, usamodzielniając się, zaczyna realizować własne koncepcje artystyczne. Stąd pokaz gry na instrumencie powinien być jednym z najważniejszych elementów lekcji. Na swoich zajęciach Profesor nie tylko bardzo często siada do wiolonczeli i wykonuje w sposób mistrzowski omawiane

utwory, lecz wykazuje się również wyjątkowo szczegółową znajomością całej partytury dzieła. Kontakt z tak wybitną osobowością artystyczną wpływa na rozwój kreatywności i wyobraźni każdego młodego adepta wiolonczeli, pobudzając w nim jednocześnie emocjonalność i wrażliwość.

Jeszcze jedna maksyma Stanisława Firleja, którą staram się realizować w swojej pracy ze studentami, zapisała mi się głęboko w pamięci. Jest ona uniwersalna i powinna znaleźć zastosowanie w pracy każdego nauczyciela gry na instrumencie – „najważniejsza zasada pedagogiki brzmi: nie szkodzić”.

Instrumentalistyka jest kierunkiem praktycznym, a celem pracy każdego muzyka, jest prezentacja publiczna dzieła artystycznego. Fenomen pedagogiki Stanisława Firleja polega – moim zdaniem – na uczeniu nie tylko gry na instrumencie, ale muzyki w szerokim tego słowa znaczeniu. Podobną opinię wyraził także Dominik Połoński w następujących słowach: „Sukcesy pedagogiczne są, w moim silnym przekonaniu, zasługą bardzo inspirującej szkoły, jaką naucza Stanisław Firlej, szkoły opartej na doskonałej równowadze pomiędzy rozwojem techniki, a zdolnością rozumienia kontekstu i intensywnego interpretowania dzieła” [Połoński 2015, s. 44].

Wieloletnia działalność pedagogiczna Profesora zaowocowała licznymi sukcesami jego absolwentów, którzy dziś stanowią wiolonczelową elitę w Polsce i za granicą. Należy tu wspomnieć całą plejadę wybitnych instrumentalistów: cytowanego Dominika Połońskiego, ponadto: Tomasza Darocha, Marka Szpakiewicza, Krzysztofa Karpęć, Agnieszkę Kołodziej, Marcela Markowskiego czy Roberta Fendera [Jarecka 2015]. Cieszę się, że i ja mogę należeć do grona jego wychowanków.

Jako koncertujący artysta Profesor zawsze przekazywał nam nie tylko wiedzę z zakresu techniki instrumentalnej, czy interpretacji literatury wiolonczelowej, ale także – co było wyjątkowo ważne – własne doświadczenia estradowe. Rozległa wiedza, znakomita znajomość repertuaru, różnorodność zainteresowań, nietuzinkowa osobowość i wielka inteligencja spowodowały, że lekcje z nim na stałe pozostaną w pamięci.

Wybitny wiolonczelista, pedagog, artysta o bogatym dorobku, a także wychowawca kilku pokoleń znakomitych artystów – tak w wielkim skrócie można podsumować sylwetkę Stanisława Firleja. „Executio anima compositionis” – „wykonanie jest duszą kompozycji” – ta łacińska maksyma stała się mottem jego wykładu, wygłoszonego podczas uroczystości nadania mu honorowego tytułu doktora honoris causa Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi. Słowa te mogą stanowić również myśl przewodnią, która zawsze towarzyszyła temu wyjątkowemu artyście w jego życiu zawodowym. Stała się jednocześnie jego głównym celem, jaki realizuje konsekwentnie do dziś w swojej pracy artystycznej i pedagogicznej.

BIBLIOGRAFIA

- Dybowski Stanisław (2015), *Zatopiony w muzyce...*, *Stanisław Firlej w 70. rocznicę urodzin*, płyta CD nr 0031, Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi, Katedra Instrumentów Smyczkowych.
- Firlej Stanisław (2015), *Dzieło i wykonanie*, wykład wygłoszony z okazji Inauguracji roku akademickiego 2015-2016 w dniu 8.10.2015, Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi (tekst niepublikowany).
- Jarecka Agata (2015), *Laudacja promotora w postępowaniu o nadanie tytułu doktora honoris causa prof. S. Firlejowi* (tekst niepublikowany), wygłoszona podczas Inauguracji roku akademickiego 2015-2016 w dniu 8.10.2015, Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi.
- Jarecka Agata (2015), *Wprowadzenie*, *Stanisław Firlej w 70. rocznicę urodzin*, płyta CD nr 0031, Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi, Katedra Instrumentów Smyczkowych.
- Pokorski Stanisław (2015), *Recenzja w postępowaniu o nadanie tytułu doktora honoris causa prof. S. Firlejowi*, Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi, Wydział Instrumentalny.
- Połośki Dominik (2015), „*Aby język giętki powiedział wszystko, co pomyśli głowa*”. *Biografia profesora Stanisława Firleja*, *Stanisław Firlej w 70. rocznicę urodzin*, płyta CD nr 0031, Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi, Katedra Instrumentów Smyczkowych.
- Strahl Tomasz (2015), *Recenzja w postępowaniu o nadanie tytułu doktora honoris causa prof. S. Firlejowi*, Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi, Wydział Instrumentalny.

“Executio anima compositionis”¹ – a few reflections on the cellist Stanisław Firlej

SUMMARY:

Stanisław Firlej is a renowned Polish cellist and pedagogue, connected with the Grażyna and Kiejstut Bacewicz Academy of Music in Łódź for many years. In October 2015, he was honored by the Academy of Music in Łódź with the Doctor honoris causa degree for his artistic achievements. The Professor's accomplishments can be perceived from numerous perspectives. As an outstanding performer, he has given concerts on the most important stages both in Poland and abroad. His interpretations of cello works will stay in listeners' memories for long and his performances of Fryderyk Chopin's compositions will undoubtedly go down in history. Artistic renditions created by him have enriched our country's music culture, thus adding a new value to the field of performing arts. Stanisław Firlej is also an excellent pedagogue, mentor for many generations of artists who now form Polish music elite. He has been capable to educate such outstanding cellists thanks to his peculiarly individual method of teaching instrument performance. In the Professor's view, the process of training a cellist (irrespective of their age, abilities and skill level) cannot be separated from the musical and emotional content of the performed compositions.

KEYWORDS: Stanisław Firlej, cello, instrumentalist, instrument-performance teaching, performance, instrumental pedagogy

¹ „Performance makes the soul of a composition”.